

POD LIPO

LEPOSLOVNA, POLJUDNO-ZNANSTVENA IN
POLITIČNA REVIIJA ZA SLOVENSKO
DELOVNO LJUDSTVO V JUGO-
SLAVIJI, AVSTRIJI, ITALIJI
IN AMERIKI

Poravnajte
naročnino!

VSEBINA: ČULKOVSKI: K STOLETNICI ROJSTVA L. N. TOLSTOJA / ČULKOVSKI:
CITATI IZ TOLSTOJEVIH DEL / IVAN MOLEK, CHICAGO: LUNA SE SKRIVA /
IVAN MOLEK, CHICAGO: PILOT / MILE KLOPČIČ: ODLOMKI IZ DVEH TOLSTO-
JEVIH PISEM / RAD. PETERLIN-PETRUŠKA: NAUK / MILE KLOPČIČ: LJUDJE
IZ GLOBELI / A. K.: NOV PROGRAM!? / PO KLABUNDU- KLOPČIČ: UTRUJENI
VOJAK / A. B: ALI JE POTREBNA REVIZIJA PROGRAMA? / BORIS KRISTAN,
PARIS: MEDNARODNA ZADRUŽNA BANKA / LISTEK / NA PLATNICAH: IZ
DELAVSKEGA ŠPORTNEGA IN TELOVADNEGA GIBANJA V JUGOSLAVIJI / NALOGE
DELAVSKEGA ŠPORTNEGA IN KULTURNEGA GIBANJA / IZ MEDNARODNEGA
DELAVSKEGA TELOVADNEGA IN ŠPORTNEGA GIBANJA

UREDNIŠTVO: V LJUBLJANI, V TRSTU IN V CHICAGU, ILL. / UPRAVA
V LJUBLJANI (MIKLOŠIČEVA 13/I) IN V CHICAGU, ILL, 3639 W. 26 Th. ST. / CENA
ZA EVROPO: POSAMEZNA ŠTEVILKA DIN 4.—; ZA CELO LETO DIN 46.—.
ZA AMERIKO: POSAMEZNA ŠTEVILKA 15 c.; ZA CELO LETO DOL. 1.50.

LETO IV. V LJUBLJANI, 15. SEPTEMBRA 1928 ŠT. 9.

DELA VSKI ŠPORT

UREJUJE MILAN VIČIČ, MIKLOŠIČEVA CESTA 13!

Iz delavskega športnega in telovadnega gibanja v Jugoslaviji

Ljubljana:

Naša ljubljanska „Svoboda“ je bila tudi zadnja dva meseca zelo agilna in je odigrala z lepimi uspehi celo vrsto prijateljskih in trening tekem. Nastopila so ponovno vsa tri njena moštva, to je: I. moštvo, rezerva in juniorji z različnimi ljubljanskimi in izvenljubljskimi klubi. Zlasti prijetno nas je presenetila ljubljanska Svoboda v turnirju za pokal LNP za poškodbeni fond, v katerem je gladko zmagala proti prvorazrednima Slovanu in Hermesu ter se klasificirala zajedno z Ilirijo v finale, ki se bo odigral eno naslednjih nedelj. Je to pač plačilo za pridno večmesečno treniranje. Svoboda, Ljubljana je s tem dokazala, da gre stalno naprej in da postaja že enakovredna starim prvorazrednim ljubljanskim klubom, ki jim bo resno računati ž njo. Le po tej poti dalje!

8. VII. S. K. Svoboda, Ljubljana, juniorji : S. K. Rakovnik, Ljubljana. 7 : 7 (3 : 4). Med juniorji ljubljanske Svobode, ki obstojajo šele od julija t. l. dalje, je nekaj prav dobrih moči, ki utegnejo postati, čim se razvijejo, stebri kluba.

22. VII. S. K. Natak, Ljubljana : S. K. Svoboda, Ljubljana, juniorji 3 : 3 (3 : 0).

4. VIII. S. K. Svoboda, Ljubljana, juniorji : S. K. Mladika, Ljubljana, juniorji 1 : 4.

Enakovredna igra. Poraz ljubljanske Svobode gre na rovaš vratarja, ki je bil premajhen, da bi lovil visoke žoge.

11. VIII. S. K. Svoboda, Ljubljana, juniorji : S. K. Grafika I. 0 : 3 (0 : 1).

12. VIII. S. K. Svoboda, Ljubljana : S. K. Svoboda, Moste 8 : 3 (3 : 2).

Tudi S. K. Svoboda, Moste, ki se je reorganizirala in obnovila delovanje šele v juliju t. l., postaja v zadnjem času prav agilna in utegne postati sčasoma eno naših najboljših moštev.

19. VIII. S. K. Svoboda, Ljubljana : S. K. Grafika, Ljubljana 5 : 1 (2 : 1).

26. VIII. S. K. Svoboda, Moste : S. K. Natak, Ljubljana 5 : 1 (3 : 1).

S. K. Svoboda, Ljubljana, juniorji : S. K. Jadran, juniorji 1 : 2 (1 : 2).

S. K. Svoboda, Ljubljana : S. K. Krakovo, Ljubljana 4 : 4 (3 : 3).

1. IX. S. K. Svoboda, Ljubljana : S. K. Slovan, Ljubljana 3 : 1 (2 : 0).

Tekma za pokal poškodbenega fonda. Naša ljubljanska Svoboda je bila v tej igri s prvorazrednim Slovanom ves čas v premoči, in je zmago popolnoma zaslužila. Edini gol nasproti Svobodi je padel iz enajstmetrovke. Svoboda je nastopila v naslednji postavi: Fugina, Zoré, Novak, Boncelj, Prešeren, Batič, Habicht, Gaberšek, Koser, Bončar, Ozebek. Na mestu je bil vsak izmed navedenih, odlikovali so se Fugina, Novak, Boncelj, Prešeren, Habicht, Koser in Bončar, zlasti pa je ugajal Zoré. S to tekmo je prišla Svoboda Ljubljana v semifinale.

2. IX. S. K. Svoboda, Ljubljana : S. K. Hermes, Ljubljana 4 : 2 (2 : 1).

Svoboda je nastopila v isti postavi kot zgoraj, samo mesto Gabrščka je nastopil Potrato.

Dasi je bilo moštvo izčrpano iz tekme s Slovanom, je vendar predvedlo lepo igro in zmago nad favoritom Hermesom popolnoma zaslužilo. Gole so zabili: 2 Bončar, 1 Boncelj, 1 Habicht. S to zmago se je Svoboda klasificirala za finale z Ilirijo in upamo, da bo tudi v tej tekmi, ki se odigra eno prihodnjih nedelj, častno zastopala delavski šport. Hermes je zabil svoja gola proti Svobodi iz enajstmetrovke in prostega strela.

9. IX. S. K. Svoboda Ljubljana : S. K. Krakovo, Ljubljana 7 : 0 (5 : 0).

Maribor:

14. VII. S. K. Svoboda, Maribor : S. K. Svoboda, Ljubljana 1 : 4 (0 : 0). Lepa igra obeh sodružnih klubov, v kateri si je mogla ljubljanska Svoboda šele v drugem polčasu zasigurati zmago.

15. VII. I. S. S. K. Maribor, Maribor : S. K. Svoboda, Ljubljana 5 : 3 (2 : 1). — I. S. S. K. Maribor je letošnji moralni prvak L. N. P. Nastopil je proti naši ljubljanski Svobodi s svojim znanim I. moštvom in 3 rezervami, ki pa tudi ponovno nastopajo v I. moštvu. Rezultat je gledalce in športno publiko zelo presenetil, ker se je splošno računalo na visok poraz Svobode, ki pa je z docela enakovredno igro dokazala, da je v zadnjih mesecih močno napredovala. I. S. S. K. Maribor je dosegel zmago z 2 enajstmetrovkama.

5. VIII. S. K. Svoboda, Maribor, juniorji : S. K. Rapid, Maribor, juniorji 0 : 1 (0 : 0).

Tekma za juniorski pokal Ilirije.

2. IX. S. K. Svoboda, Maribor : I. S. S. K. Maribor, rezerva 1 : 2 (1 : 1).

Jesenice:

19. VIII. S. K. Svoboda, Jesenice : S. K. Bratstvo, Jesenice 1 : 5.

2. IX. S. K. Svoboda, Jesenice : S. K. Svoboda, Moste 3 : 7 (0 : 3).

Trbovlje:

2. IX. S. K. Amater, Trbovlje : S. K. Ilirija, Ljubljana, rezerva 6 : 1.

Cerknica:

22. VII. S. K. Svoboda, Ljubljana, rezerva : S. K. Slivnica, Cerknica 2 : 1 (0 : 0).

Sarajevo:

S. K. Slavija, Sarajevo : S. K. Jedinstvo, Beograd 3 : 2 (2 : 0).

R. S. K. Hajduk, Sarajevo : S. K. Jedinstvo, Beograd 4 : 3 (3 : 1).

Veliki Bečkerek:

S. K. Radnički, Novi Sad : S. K. Švebiše, Vel. Bečkerek 7 : 3.

Jajce:

28. in 29. VI. S. K. Jedinstvo, Sarajevo : S. K. Borac, Jajce, dvoje tekem, obakrat 2 : 1.

1. VII. S. K. Borac, Jajce : S. K. Jadran, Visoko 3 : 1.

Banatski Karlovac:

8. VII. S. K. Radnički (Ban. Karlovac) : S. K. Alibunar, Vršac 4 : 1 (1 : 0).

P O D L I P O

LEPOSLOVNA, POLJUDNO - ZNANSTVENA IN POLITIČNA
REVIJA ZA SLOVENSKO DELOVNO LJUDSTVO

UREJUJE ANTON KRISTAN

I ET O IV. LJUBLJANA, 15. SEPTEMBRA. 1928

ŠTEV. 9.

Culkovski:

K stoletnici rojstva L. N. Tolstoja

D ne 9. septembra tega leta je preteklo sto let, odkar se je rodil na graščini Jasna poljana v moskovski guberniji, grof Lev Nikolajevič Tolstoj, eden največjih filozofov Rusije in ob enem eden najpomembnejših mož sveta sploh. A malo je tudi mislecev, ki bi jih današnji svet tako malo razumel in njih misli tako napačno tolmačil kakor njegove.

S temi vrsticami nočem ocenjevati njegovega pomena za svetovno literaturo ali razglabljam o njegovi verski filozofiji, temveč skušati na kratko podati njegovo stališče do obstoječih socialnih uredb in njegovo razmerje do obstoječe družbe.

Sodobna družba se pač divi njegovim literarnim zmožnostim, njegovi visoki produktivnosti, njegovim globoko psihološkim, na široko zasnovanim romanom, čudi se tudi njegovemu nenavadnemu pojmovanju religije in njegovi razlagi evangelija ter ga žigosca kot utopiističnega dogmatika, fantasta in celo brezbožca, dasi po krivici. Njegovo gledanje na socialno stran družbe in na vzroke obče krivičnosti obstoječega družabnega reda, so pa današnji bornirani družbi le naivnosti starca, zaprtega v samoto; in njegova naziranja, kako bi se moglo odpraviti krivice obstoječega družabnega reda, so ji utopija.

Pred par leti sem poslušal na neki slovenski ljudski univerzi predavatelja, ki se šteje med dobre poznavatelje Tolstoja, ko nam je skušal podati pojem o njegovi osebnosti, njegovem vstvarjanju in njegovi duševnosti. Dokler je govoril o njegovem literarnem delovanju je še šlo, ko pa je začel govoriti o njegovi religioznosti, je že začel mencati in ni vedel, kako bi jo izvil, da bi se ne zameril dvema pričujočima gospodoma v črnih suknjah s priznanjem, da je po mnenju

Tolstoja današnja cerkev evangelij potvorila, in da ga razlaga tako, kakor je njej v prid, medtem ko ga on smatra za najčistejšo resnico, ki se je rodila iz duševne in socialne potrebe človeštva.

Ko pa je moral v svojem predavanju končno logično dospeti tudi do njegovega gledanja na današnjo družbo in do njegovega stališča napram socialnim vprašanjem, se je pa povzpел do drznega zaključka, da nam tozadevnih Tolstojevih nauk ni treba jemati resno, ker izvirajo večinoma iz zadnjih let njegovega življenja, ko mož takorekoč že ni bil več pri zdravi pameti, ko ni vzdrževal več normalnih vezi s svetom in ga kot tak ni mogel več logično presoјati. V ostalem pa, da se Tolstoj sam ni držal svojih načel in je s tem dokumentiral, da so njegove ideje praktično neizvedljive.

Torej: družba, ne vznemirjaj si vesti, lahko mirno spiš na svojih pernicah, čeprav večina nima kamor bi glavo položila, saj je bil vse skupaj le neprimeren tolstojanarski vic.

Tega mišljenja je še danes večina one družbe, ki ob njegovi stoletnici piše in čita po časopisih in revijah dolgovzne članke in esoe o Tolstoju ter priobčuje razne memoarje o njem, kakor jih na enak način priobčuje o Loli Montez ali o Viljemu II. Vse skupaj je za to družbo samo cenena literarna senzacija.

Proletarijat pa pozna drugega Tolstoja; ne samo Tolstoja sijajnega stilista in globokega psihologa, ki je napisal romane: „Kozaki“, „Vojna in mir“, „Ana Karenina“, „Kreutzerova sonata“, „Rodbinska sreča“, „Vstajenje“, svojo „Spoved“ in „Dogmatično teologijo“ i. t. d., pač pa tembolj Tolstoja, pobornika vseh krivic, obsojevalca nasilja, vojne in smrtnih kazni, apostola prave, individualne

svobode in navdušenega zagovornika izkoriščanih in teptanih, katerim je zapustil svojo oporoko in svojo veliko dušo v spisih: „Kaj naj storimo?“, „Poziv človeštvu“, „Edino kar je potrebno“, „Ne morem molčati“, „Veliki greh“, „Zakon nasilja in zakon ljubezni“, „Streznite se!“, „Patrijotizem in vlada“, „Patrijotizem in krščanstvo“, „Cerkev in država“, „Krščanski nauk“, „Suženjstvo naše dobe“ in še mnogo drugih, ki bodo imeli trajno vrednost še mnogo stoletij, dokler se končno vendar ne uresniči njegov ideal človeške družbe, bratskega komunizma, slonečega na medsebojnem priznanju človečanskega dostojanstva in na ljubezni.

Ni samo slučaj, da se danes v Rusiji pristaši Tolstojevih idej, ki hočejo živeti praktično po njegovih naukih brez nasilja in popolne individualne svobode, sloneče na medsebojni ljubezni, ravnotako kruto preganjajo od sovjetskega režima, kakor najizrazitejši kontrarevolucijonarji. Ječe so jih polne.

Režim pravi: to so anarhisti, ki so ideji države bolj nevarni kot vsi buržuji, socialisti in komunisti našega kova. Slednji, najsi zasledujejo že te ali one cilje, se poslužujejo te ali one taktike, so si vsaj v enem edini, da je država potrebna, da bi brez autoritete človeštvo propadlo. Tolstojanci pa trde ravno nasprotno: dokler bo obstojala država, tako dolgo je prava svoboda izključena, vsaka autoriteta je v protislovju z dostojanstvom človeške individualnosti, ki bi morala tvoriti najvišji zakon družbe. Kjer je autoriteta, ki predstavlja samo manjši del družbe, tam mora logično biti tudi pokorščina, ki se nalaga večini družbe. Ker mora autoriteta v navadnem smislu predstavljati tudi silo, ne more biti njen rezultat svoboda, brez katere ni zadovoljnosti in sreče. (Seveda pri tem ni mišljena autoriteta duha, kot rezultanta izrednih duševnih sposobnosti, ki bo vedno obstojala, ki pa nima s fizično silo ničesar skupnega.) Iz istih vzrokov odklanja Tolstoj tudi organizacijo cerkve, ker predstavlja autoriteto, ki se poslužuje v svoje namene tudi sile in zlorablja evangelij, ta zakon ljubezni, za opravičilo in utrditev te svoje autoritete.

Tolstoj se sam odkrito priznava anarhistom, toda ne anarhistom v obi-

čajnem, meščanskem pojmovanju te besede, ki si anarhizem navadno predstavlja z neizbežnimi bombami in atentati, temveč anarhistom, ki se nasilju ne upira s fizičnim odporom, temveč ki vidi vso svojo moč v pasivnosti, a obenem v neizpolnjevanju zapovedi autoritete. Vsaka autoriteta sloni na slepi pokorščini svojih podložnikov in če njeni izvršilni organi solidarno odpovedo pokorščino, se mora še tako močna organizacija zrušiti v nič.

V tem vidi Tolstoj edino rešitev družbe in temelj, na katerem bi se moglo rešiti vsa socialna vprašanja, kajti, kar velja tu v velikem, velja tudi v malem, v gospodarskih in drugih organizacijah. Le na solidarnem, medsebojnem sporazumu v razdelitvi dela in njegovih dobrin, sloni blagostanje vseh sodelujočev. V življenju poznamo mnogo organizacij in ustanov, tako gospodarskih kakor kulturnih, prometnih in varnostnih, ki so vznikle iz proste volje interesentov in se vodijo ter uspevajo brez prisilnih mer kakke fizične autoritete in slone edino na skupnem interesu udeležencev. Kar je mogoče v enih, bi bilo mogoče tudi v ostalih zadevah, celo pri ustanovah, potrebnih za skupno javno varnost, ne da bi se bilo treba pri tem posluževati sile, ki bi jo nadomeščal prirodni instinkt človekove samoohrane. Skoraj vse humanitarno delo v današnji družbi, in mnogo prometnih ustanov, sloni na teh principih.

Če bi bil Tolstoj dočakal naših dni, bi bil gotovo nad usodo svoje domovine razočaran, kakor je bil razočaran zadnje dni svojega življenja Kropotkin, ta veliki sodobnik in somislec Tolstoja. In gotovo bi bil z isto vehemenco nastopil proti sedanjemu režimu, kakor je nastopal proti carizmu, kajti v svojih temeljih se oba režima ne razlikujeta drug od drugega. Glavno zlo, država in vlada manjšine nad večino, je ostala in ta vlada se mora logično opirati na oboroženo silo in se vzdrževati z nasiljem nad ljudstvom, od katerega proti njegovi volji jemlje sredstva za svoje vzdrževanje. Kjer pa odloča sila, tam izginejo vsi obziri, ker autoriteta, sloneča na sili, se vedno in povsod zlorablja proti onim, ki so ji podrejeni.

Te ideje, ideje rešitve materijalističnih strani življenja na podlagi in v zvezi

z duševnostjo človeštva, imajo sicer svoj izvor že v budizmu in drugih istočnih naukih, vendar so jim šele slovanski mističi, Bakunin, Kropotkin in Tolstoj, dali določne oblike, izravnali materijalizem z duševnostjo, zanesli te nauke med narod in dokazali njih vpliv na družbo in možnost uporabe v praktičnem življenju. Materijalizem in racijonalizem sta produkta zapadnih kultur, medtem ko je brezavtoritativni komunizem, sloneč na medsebojni bratski ljubezni, jedro istočno slovanske duševnosti. Ker pa se je današnji ruski komunizem opiral bolj na zapadni materijalizem, na Marksa, kakor pa na ideje svojih velikih rojakov, zato se je moral ponesrečiti, zamenjal je samo vloge, ni pa odstranil jedra vsega zla, države in sile.

Pri vprašanju dosege cilja se je nahajal Tolstoj v diametralnem nasprotstvu z Bakuninom. Slednjemu so bila vsa sredstva dobrodošla, tudi uporaba nasilnih mer, za končno zrušitev današnjega družabnega sistema in njegova načela so bila tudi v veliki meri vzrok svoječasni teroristični akcij ruskih revolucionarjev. A Tolstoj jih je zavračal z isto odločnostjo kakor krvoločnost carske črne stotnije.

„Vsako nasilje rodi novo nasilje“, je rekel, „medtem ko se mora najkru-tejši sistem na pasivni odpornosti zlomiti“.

Ti dve struji se v internacionalnem anarhističnem gibanju še danes pobijata. Anarhizem romanskih dežel in po večini Amerike, se drži še Bakuninove koncepcije, medtem ko si je centralno in istočno Evropo osvojil Kropotkinov in Tolstojev nauk o pasivnem anarhičnem komunizmu. In ker se tudi sovjetski režim zaveda, da mu more v gotovih slučajih postati slednji ravno tako nevaren kakor prvi, če ne še bolj, zato ne dela razlike med obema in meče v ječo tudi mirne tolstojanke, dasi mu ne dajejo konkretnih povodov za to, izvzemši pasivnosti napram vojaški službi. Lepše bi sovjetska vlada lahko praznovala stoletnico Tolstojevga rojstva, če bi poleg jubilejne izdaje njegovih del osvobodila iz ječ tudi vse one, ki trpe radi njegovih idej.

Upamo pa, da tudi v Rusiji zmaga uvidevnost v vprašanju Tolstoja. Sta tam tozadevno že dve struji, ki se borita

druga z drugo. V prvi so politiki z Leninovo na čelu, ki so nad polovico njegovih del postavili na indeks, ker ga smatrajo reakcionarjem. „Tolstoja se more najboljše čitati leže na zofi“, pravi Lenina. Druga struja, književniki z Lunarskim na čelu, ga pa zagovarja kot velikega ženija in revolucionarja in njej se je tudi zahvaliti, da izda ruska državna založba izdajo celotnih njegovih del, ki bo obsegala nad 90 knjig.

Tolstoj se je zavedal, da način njegovega življenja ne odgovarja v celoti njegovim načelom, dasiravno je kot aristokrat zadnja desetletja svojega življenja nosil obleko ruskega mušika iz grobega platna, se odpovedal vsemu razkošju, lastnoročno pomagal kmetom v jasni poljani pri težkem poljskem delu, učil njihove otroke in jim lastnoročno ter brezplačno krpal čevlje.

Kljub temu je vedel, da živi on in njegova družina od dela tujih rok. To je ležalo dolga desetletja kot težak kamen na njegovi duši in venomer si je trgal vezi, ki so ga vezale na to življenje. Ali tu je bila njegova žena Zofija Andrejevna, ki je v strahu za eksistenco svojih otrok vodila neprestano borbo s svojim možem, ki bi se bil najraje odpovedal vsemu svojemu premoženju in se preživljal z delom lastnih rok. Tudi vsem honorarjem in tantomam za svoja literarna dela se je on za svojo osebo odpovedal in le s trudom je žena rešila te dohodke za vzdrževanje družine. Zato je v gospodarskih vprašanjih vladal v družini neprestan boj med konsekvenco Tolstojevga duha in materijalnimi potrebami družine, ki je bila vajena živeti v obstoječi družbi, dasiravno je v ostalih odnošajih vladala v družini popolna harmonija.

Večkrat se je hotel Tolstoj skrivaj odtegniti svoji okolici, a so se njegovi poskusi še pravočasno preprečili. Ko pa je začutil, da se nagiba njegovo življenje h koncu, ga ni več vzdržalo, na tihem je odšel sredi zime, oblečen kot reven kmet, brez vseh sredstev in vsa iskanja za njim so bila zaman. Našli so ga šele čez več dni mrtvega, na samotni poštni postaji Astapovo, kjer je umrl 20. novembra 1910. l., nepoznan in zapuščen.

S to zadnjo gesto je postavil krono svojem življenju in svojemu prepričanju.

Čulkovski:

Citati iz Tolstojevih del

V denarju, v denarju samem na sebi, že v sami njegovi posesti, je nekaj nemoralnega.

Vojna in krščanstvo sta dva nedružljiva pojma.

Zabave bogatih so kupljene s solzami bednih.

Obsojati bližnjega je vedno nepravilno, ker nihče ne ve, kaj se je zgodilo v njegovi duši, ali kaj se še godi.

Res, bogastvo nastane z nakupičenjem dela; ampak navadno oskrbi eden delo, drugi pa kupičenje; to imenujejo potem prebrisani ljudje „delitev dela!“

Nimamo pravice biti s tem življenjem nezadovoljni. Če se nam zdi, da smo z njim nezadovoljni, potem pomeni to, da imamo vzrokov, biti s samimi seboj nezadovoljni.

Lačne nasičevati, gole oblačiti, bolnike obiskovati — so sama dobra dela; ali neprimerno višje dobro delo je: osvoboditi bližnjega zmot.

Noben drug pojav v življenju narodov ne prikazuje tako določno sile vpliva in tradicije, kakor vojna. Noben razum tega ne prepreči. Milijoni ljudi izvršujejo tu z navdušenjem nekaj, kar si cer vsi spoznajo za neumno, gnusno, škodljivo, nevarno, uničujoče, zločinsko, podlo in nepotrebno, poznajo vse ugovore zdrave pameti, ki govore proti vojni, jih vedno ponavljajo, vendar — se vedno znova vojskujejo.

Iz raznih del.

Zadnji čas je že, prvič: odpraviti obstoječe zakone o preganjanju tujih veroizpovedi. Drugič: vsako zasledovanje radi prestopkov državne veroizpovedi ustaviti. Tretjič: vse, ki trpe kazni radi verskih zadev, osvoboditi. Četrto: nasprotja med religijo vesti in državnimi postavami ne kaznovati kot zločin, temveč skušati ta nasprotja medsebojno

spraviti, n. pr. pred posebnim sodiščem v slučajih odklanjanja zaprisege menonitov (in nazarencov, op. prev.), ki se branijo izvršiti vojno službo.

Iz pisma carju Nikolaju II. glede preganjanja duhoborcev.

Če davkoplačevalci dvomijo o zmožnostih in celo o poštenju onih, ki uvažajo in vzdržujejo družabni red in smatrajo ta red za slab in njihove uredbe celo proti interesom in potrebam davkoplačevalcev, — tedaj je jasno, da pravica pobiranja davkov ne eksistira in da je tako pobiranje davkov nasilje.

Bogastva nastajajo vedno ali potom nasilja, ali potom skopuštva, ali potom prebrisane topovščine, ali pa potom matih a trajnih goljufij, kakor se jih poslužujejo navadno trgovci.

Čimbolj je kak človek moralen, tem sigurneje bo svoje premoženje zgubil; čimbolj je pa nemoralen, tem sigurneje si ga bo obdržal in pomnožil. Ljudska prislovica pravi: „Pošteno delo, ne bo kamenite hiše imelo“ in „Delo ne obogati, pač pa hrbet skrivi“.

Zakoni, ki baje ščitijo posest, so zakoni, ki ščitijo samo nagrabljeno posest, ki se že nahaja v rokah bogatašev. Delavcev pa, ki nimajo drugega premoženja ko svoje delo, pa ti zakoni ne ščitijo, nasprotno, še podpirajo izkoriščevanje te edine njihove posesti.

Pravica, na katero opirajo bogataši svojo zemeljsko posest, pobiranje davkov in posest produktov tujega dela, nima s pravičnostjo ničesar skupnega in temelji samo na nasilju oboroženega vojaštva.

Delavec, ki dela na tuji zemlji, s tujim orodjem in si mora vse potrebščine kupovati za ceno, ki jo od njega zahtevajo, je lahko še tako marljiv in varčen, vendar si ne bo mogel nabrati premoženja. Nasprotno je pa lahko najbolj len in zapravljiv človek, kakor jih poznamo v mnogih slučajih, hitro bogat, če se mu

posreči vzbuditi zanimanje za svojo osebo pri vladajočih režimovcih ali bogataših, ali če postane oderuh ali se etablira kot tovarnar, posestnik bordela, bankir ali trgovec z vinom.

Iz knjige „Poziv človeštvu.“

In res je tako: prihajam k tem ljudem v dragocenem kožuhu, v lastni kočiji, ali jih pa vabim v svoje stanovanje, za katero plačujem 2000 rubljev mesečne najemnine, medtem ko bi oni ta denar veliko bolj potrebovali za obleko in obutev; oni vidijo, da brez nadaljnega lahko dajem iz rok, da jih moram dosti imeti, da je velika množina teh rubljev zame odveč. Ali morejo ti ljudje videti v meni kaj drugega kakor človeka, ki si je prisvojil premoženje, ki pravzaprav pripada njim? In naravno je, da ne morejo imeti napram meni drugih občutkov kakor željo da bi čimveč teh rubljev, ki sem jih njim odvzel, zopet iz mene izvlekli. Hočem se jim približati in se pritožujem, da napram meni niso odkritosrčni, pri tem se pa bojim vvesti se k njim na umazano ležišče v bojazni, da bi se ne nalezel mrčesa ali kake bolezni, bojim se jih pustiti k meni v sobo in menim, da sem že dosti storil, če pustim te siromake čakati v predsobi in ne zunaj v veži. Potem pa trdim, da so oni krivi, če se jim ne morem približati, — da niso odkritosrčni.

Spominjam se, da sem se zdel ves čas svojih brezuspešnih poskusov, pomagati nesrečnemu mestnemu siromaštvu, kakor človek, ki hoče drugega potegniti iz močvirnega blata, pa sam stoji na močvirnatih tleh in se med svojim prizadevanjem sam vedno bolj pogreza v blato.

Res je, da se interesi vseh ljudi drug z drugim prepletajo, vendar nam brez dolgih razmišljanj odgovori naša vest na vprašanje: na čegavi strani je delo in na čegavi je lenoba. Ne glede na ta odgovor vesti, nam more vsaka poslovna knjiga dati podatke o tem: čimveč denarja kdo izdaja, tem manj sam dela, to se pravi, tembolj sili druge da zanj delajo; čim manj kdo troši, temveč mora sam delati.

Spadam v kategorijo ljudi, ki so z raznimi „vščipci“ odvzeli delovnemu

ljudstvu najpotrebnejše in so si s takimi svojimi prebrisanimi zvijačami pridobili čarobni, vedno se množeci rubelj, ki je sedaj tem nesrečnežem v pohujšanje. Rad bi ljudem pomagal, zato je jasno, da jih pred vsem ne smem ropati in ciginiti, kakor to v resnici delam. Ali je to kaj drugega kar delam?

Potem ko sem potom različnih kompliciranih, zahrbtnih, hudobnih in več stoletij trajajočih nečednih manipulacij postal lastnik čarobnega rublja in sedaj stotine in tisoče ljudi silim, da zame delajo, si domišljujem, da sem velik človekoljub in da morem ljudem pomagati. Sedim svojemu sočloveku na vratu in ga davim ter zahtevam, da me nosi — pri tem si pa, ne da bi stopil raz njegovega tilnika, skušam dopovedati, sebi in ostalemu svetu, da se mi revež v srce smili in da bi rad njegov položaj z vsemi mogočimi sredstvi izboljšal, samo ne na ta način, da bi zlezal z njegovega hrbta.

Vir vsega suženjstva je izkoriščanje tuje delovne moči, ki je omogočeno z nasiljem, najsibo to izkoriščanje zvezano z osebno posestjo podložnikov, ali pa sloni na posesti sredstev, ki so tem podložnikom neobhodno potrebna.

Iz knjige „Kaj nam je storiti?“

Kakor se vname iz iskre požar, ki se vedno bolj širi, čimveč gorljivih tvarin najde in začne ugašati, izgubi svojo obliko in prestane biti ogenj, če se mu ne nalaga novega goriva, tako je tudi z gospodujočimi; čim bolj ropajo in čimveč zahtevajo, čimveč podirajo in uničujejo, čimveč jim dajemo in jim služimo, — tem močnejši bodo in tembolj bodo besneli; če jim pa ničesar ne damo, jih nič več ne poslušamo, tedaj bodo postali brez upora in brez boja goli in brezpomembni, spremenili se bodo v nič, — kakor postane drevo, ki ne dobiva iz zemlje več soka in hrane, suha, mrtva veja.

Niti Nikolaj niti Mikado nista povzročila in ne povzročujeta vojne, temveč državna organizacija, v kateri lahko Mikado in Nikolaj povzročita nesrečo milijonov ljudi. Krivi niso oni, temveč mašinerija, ki to omogoča; torej so krivi oni, ki to mašino gradijo in vzdržujejo.

Kaj pa je ta mašina in kdo jo gradi?

Ljudje, ki razpolagajo z oblastjo trde, da je oblast potrebna, da hudobni nad dobrimi ne izvršujejo nasilja in razumejo to tako, da so ravno oni tisti dobri, ki druge dobre pred hudobnimi ščitijo.

Toda vladati se pravi uporabljati silo; uporabljati silo se pa pravi vršiti to, česar si oni nad katerimi se sila uporablja, ne želi, in kar bi si ta, ki uporablja silo, na njegovem mestu najbrž tudi sam ne želel; vladati se pravi torej: svojemu bližnjemu storiti to, česar si ne želimo, da bi se nam storilo.

Velika večina ljudi, rojenih na našem planetu, je od dneva svojega rojstva oropana pravice uporabljati zemljo, na kateri so se rodili — ne samo pravice, da uporabljajo kar se nahaja na njeni površini in v njeni notranjosti, temveč tudi pravice na njej človeku primerno živeti; ne da bi bilo treba onim, katerim daje vlada pravico zemljo po svoji volji izkoriščati in jim ta rop kot sveto lastnino ščiti, zato s svojim delom plačevati. Kdor je na ta način oropan naravne in zakonite pravice uporabljati zemljo, na kateri je rojen, si išče kake druge eksistenčne možnosti. In da more svoj in svoje družine položaj izboljšati, da najde časa za izobrazbo, za razmišljanje, za oddih in občevarje z ljudmi — mora delati in dajati onim, ki so ga oropali s posebnimi zakoni določene dajatve. In še ga ne puste v miru. Direktno in indirektno se pobirajo od njega davki za vzdrževanje uradništva in duhovščine, ki je mogoče ne potrebuje, za gradnje dvorcev in spomenikov, za vzdrževanje dvora in dostojanstvenikov, ki jih prav nič ne potrebuje, za vzdrževanje carinikov, financarjev in žandarjev, ki jih ne samo ne potrebuje, temveč, ki mu škodujejo, za odplačevanje obresti državnih posojil, ki so bila sto let pred njegovim rojstvom najeta za vojne, ki jih njegovi predniki niso potrebovali, ali za oboroževanja in vojne, ki njemu in njegovim niso samo nepotrebne, temveč jim prinašajo pogubo. Vendar se pokorava, ker se vse te zahteve jemljejo od njega s silo, to se pravi pod pretnjo umora, zato vse plača. Ali vladni mašini še to ni dosti; v večini držav mora državljan, ko je dopolnil dvajset let življenja k vojakom, to se pravi, v najkrucejše suženjstvo. V državah pa, kjer ni splošne vojaške obveznosti, mora pa zato

plačati še več davkov in mora v vsakem slučaju biti pripravljen na vse nesreče, ki jih vojna prinaša.

Skoraj vse države — posebno pa one, ki predstavljajo militaristično silo — pomenijo strašno in najnevarnejšo napravo na svetu.

Vlada v najširšem smislu, vključno s kapitalizmom in časnikaštvom ni nič drugega, kakor organizacija, v kateri se nahaja večina ljudi v oblasti manjšine, ki stoji nad njimi; ta manjšina se pa zopet podreja drugi manjšini in ta zopet drugi še manjši i. t. d., dokler ne dospemo do samo nekaj oseb ali celo do ene same osebe, kateri je potom vojaške sile prenešana vsa oblast čez vse ostale, tako da je ves ta ustroj podoben piramidi, katere deli so odvisni od oseb ali oseb, ki stoji na vrhu.

Vrh te piramide pa zasedejo dostikrat ljudje ali oseba, ki je bolj prebrisana, bolj predrzna ali brezvestnejša, ko vse ostale, ali pa, ki je slučajno potomec onih, ki so bili bolj predrzni in brezvestnejši od ostalih.

Trdi se, da bi brez vlade ne mogle socialne naprave, ki služijo vzgoji in prosveti in so vsem ljudem potrebne, obstojati.

Pa zakaj bi morali to verjeti? Zakaj bi si ne znali ljudje, ki ne vladajo, svoje življenje ravnotako dobro urediti kakor ga ureja vlada, ne zase ampak za druge?

Nasprotno, v različnih življenjskih pogojih današnje dobe vidimo ljudi, ki so si znali svoje življenje neprimerno bolje urediti kakor bi ga pa vlada za nje uredila. Brez kakega posredovanja vlade, največkrat celo proti njeni volji, ustanavljajo ljudje društvene ustanove — razna delavska društva, zadruge, prometne družbe, kartele in sindikate. Če so davki v socialne namene potrebni, zakaj bi ne bilo mogoče da ljudje, ne da bi jih bilo treba v to siliti, zberejo potrebna sredstva za naprave, ki se sicer potom prisilno dobljenih dajatev napravljajo, če so te naprave obče koristne? Zakaj bi morali verjeti, da bi sodišče brez nasilja ne moglo obstojati? Sodišča, do katerih imajo stranke zaupanje, so vedno obstojala in bodo obstojala kljub temu, da se ne poslužujejo sile. Mi smo z dolgim suženj-

stvom že tako pokvarjeni, da si nobene uprave brez sile ne moremo več predstavljati. Vendar temu ni tako. Ruske kmečke naselbine, ki so naseljene v zelo oddaljenih krajih države, kjer se vlada v njih upravo iz tehničnih razlogov ne more vmešavati, so si uredile v svojem neodvisnem življenju lastne davščine, lastno upravo, lastno sodišče, lastno varnostno stražo in se počutijo popolnoma srečne tako dolgo, dokler jih vlada ne izvoha in jim ne vsili svoje uprave. (Na skrajnem ruskem severu in v Sibiriji je še danes dosti takih, popolnoma neodvisnih občin. Op. prev.)

Desettisočev desetin gozda, ki je last enega samega posestnika, medtem ko tisoče ljudi poleg njega nima s čim kuriti, potrebuje nasilne zaščite. Ravnotako potrebujejo zaščito podjetja in tovarne, v katerih je bilo že več generacij delavcev izkoriščanih in se jih še vedno izkorišča. Še bolj pa potrebujejo nasilne zaščite stotisoči pudov žita v skladiščih enega samega posestnika, ki čaka kedaj se bo pojavila lakota, da bo lahko svoje zaloge gladnemu prebivalstvu prodal za trikratno ceno...

Iz knjige „Edino, kar je potrebno...“

„Mogoče je, da je bila država nekoč potrebna in je še danes potrebna za vse ono, kar ji vi pripisujete“, je rekel človek, ki si je osvojil krščansko naziranje o življenju, „jaz sam, za svojo osebo, pa vem le, da jaz po eni strani države več ne potrebujem, in da

po drugi strani jaz ne morem več izpolnjevati dolžnosti, ki so za obstoj države potrebne. Uredite si vi po svoje, kar smatrate za svoje življenje potrebno, jaz pa ne morem potrditi ne potrebe in ne kvarnosti države za ostali svet; vem samo kaj je meni potrebno in kaj mi ni potrebno, kaj morem in kaj ne morem. Vem za svojo osebo, da mi separiranje od drugih narodov ni potrebno, zato ne morem priznati, da bi moral pripadati izključno samo enemu delu človeštva ali samo eni državi, kakor tudi ne svoje podrejenosti kakim gotovi vladi; vem za svojo osebo, da vseh teh državnih uredb, ki so v posameznih državah odrejene, ne potrebujem in ne morem zato svojih bližnjih, katerim je moje delo in moja pomoč potrebna, prepustiti samim sebi in žrtvovati svoje delo v obliki raznih dajatev za nepotrebne in kolikor vem škodljive naprave, vem za svojo osebo, da ne potrebujem ne vlade in ne sodišč, ki slone na nasilju, zato tudi ne morem sodelovati ne pri enem in ne pri drugem; vem za svojo osebo, da mi ni potreba drugih narodov napadati in jih pobijati, ali se braniti pred njimi z orožjem v roki, zato se ne morem udeleževati vojn in njihovih priprav. Lahko je mogoče, da so ljudje, ki ne znajo drugače, kakor da smatrajo vse to za potrebno in neobhodno. Z njimi se ne morem prepirati. Vem le za svojo osebo, in to popolnoma brezdvomno — da jaz vsega tega ne potrebujem...“

Iz knjige „Kraljestvo božje je v vas.“

Kap X.

Ivan Molek (Chicago):

Luna se skriva

Luna se skriva za oblaki,
ker se je zbala vas, gospodje!
Luna beži pred vami za oblake.
Ali ne vidite?

Luna, devica stara, je grešila:
luna, umazanka, je bila naga —
čisto razgaljena pa se sramuje.
Ali ne vidite?

Glavo pokonci, moralisti!
Vaša zasluga je, da luna
stara se skriva za oblaki.
Ali ne vidite?

Ivan Molek (Chicago):

*Pilot, moj bi rad bil nositelj?
Polet moj je — in ti voditelj?*

*Vsa čast! Sukati znaš krmilo.
Poznam tvoje letalo in ognjilo.*

Pilot

*A jaz hočem visoko: silen vzlet
od solnca naprej milijon svetlobnih let!*

*Zato: hvala, prijatelj moj, pilot —
bom raje pilotiral sam svoj polet.*

Mile Klopčič:

Odlomki iz dveh Tolstojevih pisem

9. septembra t. l. je preteklo 100 let, kar se je rodil Lev Nikolajevič Tolstoj, veliki ruski pisatelj, ki je — sin aristokratskih kmetov — preko kadetnice, operetskega oficirskega življenja in prijateljstva našel spet do pluga. Kot pisatelj in mislec je največji v prejšnjem stoletju. Od napačne razredne logike je po velikih ovinkih (ne stranpotih!) našel pot do kozmoerotike. Začetek in izvor slehernega njegovega dela je neizmerna, fantastična vernost tega človeka. Ne ruska ortodoksna vera v sliko in besedo, ne vera bradatih, zatepenih popov, marveč vera v zmisel, zmisel pridige na gori. A besede so bile prešibke, da bi vrnile ljudem vero v besedo. Pa je našel zveličavnost dejanj, zgrabil za plug, vdan grudi in svoji ljubezni do vsemira. In ta nepokvarjen kristjan je postal borec za zapoved: Ne ubijaj! Pesnik, verski mislec Tolstoj je postal politik.

Njegova najvažnejša dela na tem polju so bili apeli k duhovni nekrvavi revoluciji, braneč dejanja duhoborcev (ki so se upirali vzeti orožje v roke). Sem spada tudi dvoje pisem, ki jih je pisal švedskim parlamentarcem in nekemu podoficiru, in to leta 1898, torej v svojem 70. letu. Iz teh dveh pisem priobčujemo najznačilnejše odlomke, ki še niso bili tiskani v slovenščini. Prvo pismo je odgovor švedskim parlamentarcem, ki so se obrnili nanj glede mirovne konference, ki naj bi razpravljala o razorožitvi, drugo pismo je odgovor nekemu podoficirju, ki je bil v dvomih o sorodnosti vere in militarizma. Tolstoj je bil politik, duševni politik v vseh svojih delih. bodisi kot pisec brošur o veri in militarizmu („Blizu so časi“), kot dramatik (Moč teme, Plodovi izobrazbe, Tujec in kmet), kot romanopisec ali kot verski mislec. Baš raditega se ves svetovni proletarijat klanja njegovemu spominu ob 100. letnici njegovega rojstva.

I. Mirovna konferenca. Odgovor švedski parlamentarni delegaciji.

„Ta (mirovna) konferenca ne more biti drugega, kakor ena izmed tistih uredb, ki nimajo za svoj smoter uresničenja miru niti pomanjšanja zla: militarizma — marveč hočejo ljudem prikriti to zlo in odvrniti njihove oči od edino uspešnega sredstva za ozdravljenje.

Pravite: če že konferenca ne bo ukrenila razorožitve, naj vsaj ustavi oboroževanje. Recimo, da bodo Rusija ali njeni zastopniki izjavili na tej konferenci, da ne bodo več množili svoje oborožene mo-

či. V tem slučaju je vprašanje, kaj bodo storile tiste vlade, ki so v času — ko se konferenca otvori — mnogo šibkejšje od svojih sosedov. Zelo dvomljivo je, da bodo te vlade privolile, stabilizirati svojo relativno slabost... — Čemu naj imajo Nemčija, Francija, Rusija n. pr. vsaka po milijon vojakov in ne 999.000, ali 900.000, ali 400.000, ali 300.000 ali 1000? Če lahko zmanjšujemo, čemu ne bi zmanjšali na minimum? — Dokler bodo armade, bo njihov življenski pogoj vedno, obdržati ono, kar je bilo s silo pridobljeno — ali pa priboriti si nove pridobitve. Sicer pa: samo z zmagami lahko pridobimo in vzdržimo oblast. In največji bataljoni so vedno zmagovalci, tako da mora vlada, ki ima armado, imeti kolikor mogoče močno vojsko. Prav to je naloga vsake vlade in temeljni pogon njenega obstoja. — Ako misli konferenca prepovedati uporabo tega ali onega orožja, ki je posebno grozno — kako žalosten dovtip je misel, priporočati le določena sredstva za moritev. Res prečudno je, da se morejo ljudje zrele starosti in zdrave pameti interesirati za takšen nezmisel. — Dokler bodo hotele vlade pridobivati nove pokrajine (Filipine, Port Arthur etc.) in obdržati kar so si že pridobile (Poljska, Indija, Alzacija-Lorena, Alžir, Egipt etc.), se bodo armade večale. — Ljudje gredo dandanes v vojno ali enostavno služijo v vojski. Temu je kriva prevelika moralna stiska, v katero so zašli. In zato ne smemo prirejati konferenc pod varuštvom vlad, marveč moramo širiti pravo civilizacijo, če hočemo zmanjšati armade in zatreti nje in njihovo zlo. — Armade bodo izginile takrat, ko bo socialno mnenje sovražilo tiste, ki iz dobičkaželjnosti ali bojazljivosti prodajajo svojo čast in gredo med rablje, ki so odeti v neokusne obleke. —

Ta konferenca kvečjemu lahko pri-
krije ljudem edino sredsvo njihovega
blagra in osvobojenja. Lev Tolstoj.“ —

II. Pismo o veri in militarizmu,
naslovljeno nekemu podoficirju.

„Ta nauk (véra, op. pr.) je v svojem
bistvu ne samo proti moritvi, marveč
sploh proti vsakemu nasilju. Vlade, ki
hočejo vladati svoj narod in se v isti mah
imenovati krščanske, morajo zategadelj
pa čiti krščanstvo, skrivati narodu nje-
gov pravi zmisel... sicer bi narodi spo-
znali, da vlade s svojimi davki, vojaki,
zapori, vešali in s svojimi lažnjivimi popi
niso „stebri krščanstva“, kot se kažejo,
marveč vse prej njegovi največji
nasprotniki. — Vprašanje je: kako
morejo razumni ljudje verjeti tako veliko
laž (da je vojska po božji volji, op. pr.)?
Evo vam odgovora: ker učijo ljudi že od
mladosti celo vrsto laži s sistemom sle-
parij, ki se imenujejo ortodoksna vera,
a je najsirovejše malikovanje. S to vero
učijo ljudi, da je bog troedin, da je poleg
tega troedinega boga še neka nebeška
kraljica, da so poleg nje še svetniki vseh

sort... To je tako bedasto, da je nemogoče
razumeti njegov zmisel. Sicer pa: učitelji
te vere ukazujejo samo vérovati
in ne razumeti — ... in potem jih
vpokličejo v vojsko in jih varajo kot jim
drago, ukažejo predvsem priseči na evan-
gelij (ki prepoveduje prisego) in store s
tem to, kar je po evangeliju prepove-
dano. — Zato je edino sredstvo za
osvobojenje ljudi vseh zlá, osvobo-
diti jih napačne vere, ki so jim
jo vsilili vlade... — Zato moramo rav-
nati z ljudmi kakor želimo mi, da drugi
ravnajo z nami. To je cela zapoved, kot
jo je izrekel Kristus. Da se ravnamo po
njej, nam ni treba ne božjih slik, ne vere,
ne maše, ne popov, ne svetih storij, ne
katekizma... Treba, da smatramo vse
ljudi za svoje brate in da se podpiramo
med sabo.

Táke misli je zbudilo v meni vaše
pismo. Srečen bi bil, če bi vam lahko raz-
jasnile vprašanja, ki se bavite ž njimi.
Lev Tostoj.“ —

Dasi je v teh pismih več misli, ki bi jih mi,
socialisti, mislili drugače, nam vendar kažeta
Tolstoja — borca, ki je oral polja in ljudi za setev.

Rad. Peterlin-Petruška:

Nauk

*Življenje naše, brat, na zemlji
tako hiti, tako je kratko,
da, naj bo pusto, teče gladko,
z veseljem vse od njega jemlji
in grenko ti postane — sladko!*

Mile Klopčič:

Ljudje iz globeli

Ne, ta globel je včasih posegla vame v
dno ter me pretresla. Bili smo še
mladi kot rosa, v srcih mladi, in
krotičilo nam je srca, ko smo spoznavali
globel. Snemala je zastor za zastorom
pred nami in smo videli to rano ran.
Rana dela in trpljenja, rana vina in pred-
pustnih burk, ko se zdi, da se srca raz-
žive, pa se prav za prav tarejo, rana ne-
poučenosti in strahu pred edino zveličav-
nim. Rana ran. Od kdaj? — so vpraševala
ustna. Doklej? — so le natih šepetala srca.
Rana strahu. Pred edino zveličavnim ...

* *

Globel je ozka kot rakev, dan mra-
čen, da si ljudje že opoldan želé lahko

noč. In ljudje? Molče venomer, vase za-
prti. Le kadar jih družba in vino razpali,
tedaj se razkolnejo. Ali pa kadar jim kdo
pove v obraz tisto resnico, ki jo nosijo
sami v sebi, pa jo morajo daviti — zakaj
ozka je globel in kačji dim iz fabriškega
dimnika se plazi čeznjo. Povej jim to res-
nico, ki jih udari in dvakrat poboža z
vero v bodoče, pa jih boš spoznal. Go-
vore ognjeno govore, pa se spogledajo
vestno, iznenada umolknejo. Ugriznejo
se v jezik in izpljunejo. Spet se zapro
vase, v svojo globel.

„Rajši vidim tebe pred seboj, kot
svoje srce na gnojnih vilah.“ Tako rečejo
o neznanцу, ki ga črte od nekdanj. Že iz
zibeli, ki jo je zibala mati. Iz zibeli, ki v

zrelih letih kje za rešetkami pojo o nji in materi:

Ko bi moja mam'ca ved'li
kak' se men' hudo godi,
bi mi bili vrat zavili,
k' so me prvič zibali...

Tako jim poje pesem o zibeli in materi, ljudem iz globeli omahovanja in strahu.

In še pravijo kot bi izgovarjali svojo modrost vseh modrosti:

„Če človek izgubi mater in eno oko, je na pol slep.“ Zakaj — ne poznajo ženske, ki bi jim bila mati kot berejo v pravljicah. Z desetim letom so šli na posel. Ali v vročo in zagatno steklaro ali v mokri rudnik.

Kako potem, ko jih delo objame in ne izpusti iz objema, iz svojih krempljev? Ali žive še nadalje mrtvó, ali pa ne utegnejo živeti drugače, da zasajajo svoje zobe v druge. Mogoče v ženo, kadar jo sam ne ve čemu pretepa in ne ve, da pretepa mater svojih otrok. Mogoče v otroke, ki jih strahuje, da počiva nad njimi. Ali pa se sredi pijanih zija v gostilni razjoče v vprašanje:

„Preljubi moji, kaj bi z otroci, kaj? Kaj naj jih v žepe zbašem ter otrokom kažem? Kaj? Recite... Bojim se dóma...“

O — tudi solze poznajo, solze ponižanja. In kadar jih ponižane najbolj udari, se omehčajo. Ne v solzavost, v žalostni

obup, ki mu sledi srd, kedar se razodene: Kod?

In potem, ko osivé in jim zemlja diši bolj mîmo ajde po pobočjih, tedaj počasi odmirajo. Odkod, iz kake kože izpod temnega robu globeli se utrga sprevod s krsto. Križ, godci, ki se zvijajo s svojimi godali k tlom, črna krsta in ljudje. Vije se sprevod kot jegulja skozi globel, ki molči, posluša in gleda. Ozka, dolga globel, ozek in dolg sprevod, tako ozki in zategli glasovi godbe. Megla plane v globel ter se povezne čeznjo.

Pravijo potem, da se vračajo vsako noč iz travnika na pobočju. Ko sem bil še otrok, sem verjel. In odkar sem verjel, so me obiskavali pokojni iz travnika v strašnih sanjah, da sem si hladil potno čelo ob zidu. Spoznaval sem ljudi iz globeli, ki sem se jih bal. Zdaj se jih ne bojim. Njihove oči so tako globoke, njihove brazde na obrazih tako setve željne. Kje so še sejalcí za setev? Ljudje jih čakajo. Zakaj krvavo radi bi, da bi se globel razširila in razsvetlila, da ne bi že opoldan rekli lahko noč, ampak da bi si tudi opolnoči videli v duše: „O to so pa bratje!“

* *

Ne, ta globel je včasí posegla vame v dno ter me pretresla. Rana omahovanja in strahu. Pred edino zveličavnim. Sejalcí, čaka vas globel, rana, da se razbohoti, kot lipa v maju v cvetje. Čakajo vas, da jih popeljete pod lipo...

A. K.:

Nov program!?

Na moj članek pod tem naslovom v št. 6 „Pod lipo“ (str. 88—90, letnik IV) sem dobil več — pisem. Nekaj anonimnih, nekaj podpisanih. Onim, ki so se podpisali, sem odgovoril v pismu ter jim razložil vse ono, kar sem smatral za potrebno. Na nepodpisana (anonimna) pisma nisem mogel odgovoriti; odločil sem se zato za javen odgovor. To pa zato, ker ugovori v teh pismih so za mišljenje v delavskih krogih zelo značilni.

Eden piše med drugim: „ne morem razumeti, da se Vi kot bankir še mešate med delavce-socijaliste, saj je vaše eksistenčno vprašanje itak urejeno. Socijalist more biti le tisti, ki nič nima in ki je v kapitalistični družbi izkoriščen.“

Mož se je izrazil naravnost. Žal, da se je skril v anonimnost. Pa nič ne dé; mogoče je več takih, ki podobno mislijo, in zato odgovorjam bolj obširno:

Socijalizem je nauk o ureditvi človeške družbe, ki so jo zamislili tekom stoletij predhodniki naši, možje-socijalisti, in katero naj dosežejo socijalisti v delu in boju. Jožef Proudhon je pred sodiščem definiral socijalizem tako-le: „vsakdo, ki deluje za tem, da se obstoječe razmere izboljšajo, je socijalist.“ V prvih časih, ko so misleci bolj glasno povdarjali potrebo reorganizacije in reforme takratne uredbe človeške družbe, se je smatralo za „socijalistično“ celo najbolj pohlevno stremenje za preureditev kapitalistične družbe, n. pr. celo tiste se je označevalo za socijaliste, ki so zahtevali podržavljenje prometnih sredstev (železnic). Socijalizem

dejansko pa gre za tem, da se odpravi zasebna last vseh proizvodjalnih (produkcijskih) sredstev in to polagoma, razvojno v okvirju sedanje družbe, ki se bo seve izpremenila v novo. V zmislu socijalističnih zahtev je omejiti lastninsko pravico na skupnost vseh. Za obstoj posameznikov veljajo le osebni dohodki od dela. Odpravljeni so privatni kapitali in zasebna zemljiška last, z njimi tudi obresti, renta, dobiček itd. Komunizem je zato nekaj drugega kot socijalizem, ki hoče le delovna sredstva dati v last človeški družbi, dočim komunizem namerava podružabiti i delovna sredstva i zasebno last na delavnih sredstvih i konzumne potreščine.

O tem je Zadrúžna založba v Ljubljani izdala dve knjigi: „Idejni predhodniki današnjega socijalizma in komunizma“ in „Karl Marx“, ki ju toplo priporočam vsem mladim socijalistom in vsem onim, ki pravijo, da so socijalisti, ali se še niso poglobili v socijalističen nauk.

[Za preuredbo dosedanje kapitalistično-urejene človeške družbe se more poganjati in delovati vsakdo ne oziraje se: kakšno delo izvršuje v sedanji družbi. — Sicer pa je razlika med bankirjem in med predsednikom Zadrúžne banke tako velika i stvarno i osebno kot med Šmarno goro in Triglavom. Zadrúžne banke so še inštitucije zadrug, ki se udeještvujejo v kapitalistični družbi v prid splošnosti kot delajo to vse delavske organizacije na sploh. Zasebni bankirji pa so podjetniki, ki delujejo edino v lastno korist.

Dolžnost vseh tistih, ki se čutijo, da so v kapitalistični družbi izkoriščani, seveda pa je, da so socijalisti, — pravica pa vseh onih, ki to razumejo!

*

Drugi izraža mnenje, da človek, ki je bil — minister ne more biti več socijalist in ne more odločati o socijalističnem programu. Iz njegovega obširnega dopisa vidim, da je pisec povsem neinformiran o taktiki političnega dela in o načelih političnega delavskega gibanja. Menda ne bo nikdo pametnih mogel trditi, da n. pr. Macdonald, dr. Renner, Müller-Franken, Vainö Tanner, dr. Winter, Eldersch, Scheidemann, Vandervelde, Habermann — da navedem samo nekaj odličnih predstavnikov socijalističnih strank, ki so bili v zadnjih letih člani

vlad (tedaj ministri) — da zato niso več socijalisti. Naj samo opozorim na mednarodni socijalistični kongres, ki se je vršil v avgustu tek. l. v Bruslju — in mislim, da je s tem podan izčrpen odgovor temu anonimnemu interpelantu.

*

Tretji piše: „Kdor ni član socijalistične stranke, ni socijalist“. Iz njegovih izvajanj posnemam, da mož zamenjuje pristaša politične stranke z onim, ki je samo idejni somišljenik. Socijalist namreč ni le tisti, ki je član kake socijalistične stranke, ampak vsak tisti, ki deluje v zmislu socijalizma. Prvi socijalisti sploh niso tvorili stranke. Res je najbolj logična in pravilna pot vsakega socijalista, da je član socijalistične organizacije svojega kraja, ker s tem daje viden dokaz svojega pripadništva. Ni pa to edino opravičljivo za nazivanje „socijalist“, ker zanj velja pravilno označenje „član socijalistične stranke“. Idealno bi bilo pač, da bi bili vsi socijalisti člani politične socijalistične stranke — ali žal, niso, vsled česar pa seve ne izgube moralne pravice, da se smatrajo za socijaliste odnosno da so socijalisti, če delujejo v javnem in zasebnem življenju v zmislu socijalističnega nauka.

Prav vprašanje političnega dnevnega programa je večkrat za dobrega socijalista povod, da ni član aktivne socijalistične stranke, ker ima odvojeno mnenje o programu, ki naj vodi k dosegi socijalističnih stremeljenj. Pri nas na Slovenskem je veliko več socijalistov kot pristašev politične soc. stranke; saj pri volitvah dobé socijalistični kandidatje mnogo več glasov kot je politično organiziranih pristašev. Imamo tudi več socijalističnih strank; poleg krščanskih socijalcev in narodnih socijalistov obstoje: SSJ stranka, potem JSDS, potem grupa Zjedinenje, ki vsi pravijo, da so socijalisti. Tudi delavski zadrugarji trdimo, da smo socijalisti. — Grupa okrog Enotnosti je po pisanju in po objavah člankov komunistična, ali — kar je značilno za prečudne naše razmere — hoče odločati ona o tem: kdo je socijalist, kdo pa ni. Če bi smatrala za svoje pravo odločanje o tem: kdo je komunist in kdo ni — bi mogoče imela celo prav... Tako pa pometa pred tujimi pragovi.

Ta dejanski stan se bo pač moral spremeniti tako, da se bodo morali vsi

socijalisti dogovoriti o vseh točkah, kjer se dotikajo in se podrediti skupni eksekutivi. Komunisti pa morajo iti svojo pot. Če se bodeta sčasoma obe poti zblíževali, bo ugoden potek, če pa narobe, bo delo malo težje.

Moj članek v št. 6 „Pod lipo“ je imel prav namen pokazati, da bo treba kmalu urediti: katere politične socijalistične stranke naj se slovenski socijalisti končno oklenemo.

Kdor je moj članek prav čital, je videl: da se je Kitek pečal s potrebo reforme tzv. hajnfeldskega resp. programa bivše jugoslovanske socialno-demokratske stranke, ki ga menda od obstoječih

socijalističnih strank nobena več oficijelno ne priznava in ne drži. J. Kitek je utemeljeval potrebo novega programa za slovenske socijaliste. Molčali so i — SSJ, i — JSDS i zjedinjaši. Če se ne motim, tudi J. Kitek — ni član nobene socijalistične stranke, prav tako niso glavni možje Strojarske komisije, Svobode in Zveze gospodarskih zadrug itd. nikjer politično učlanjeni. Na žalost je malo socijalistov na Slovenskem „politično organiziranih“; — krivda pa tiči prav v tem, da ni jasnosti glede programa, taktike in socijalističnega dela sploh.

Moj članek v št. 6 ima tedaj pozitiven pomen, da pridemo bolj do jasnosti...

Po Klabundu - Klopčič:

Utrujeni vojak

(Iz Ši-Kinga)

*Golo deklè. Kot na jesen drevo.
Stoji ob poti. Jaz grem daleč mimo.
Tako stojé use: vrsta za vrstjó.
Ukaz: Naj jih morimo.*

*Pozabil sem na svete nam vodé,
na dom, na lunin svit nad njim razlit.
Tisoč bodal prebada mi srcé.
Preveč je smrti, jaz sem ves ubit.*

*Pogled otrók je kakor zlati dež mehak,
objem njih rok je kakor vino ves sladak.
Jaz legel bom pod grm in zaspal,
da več ne bom vojak.*

A. B.:

Ali je potrebna revizija programa?

(Prispevek k diskusiji)

Po mojem mnenju je dolžnost vseh, ki čutijo socijalistično v naših krajih, da revidiramo dosedanje delo oziroma nedelo. Preradi se ogledujemo na zunaj, kaj se piše o socijalističnem programu bodočnosti — premalo pa posnemamo delo. — Te dni mi je razlagal inteligent: kako važno delo bo v internacionali vršila socijalistična organizacija pravnikov (juristov) in je obžaloval, da take na Slovenskem še ni... Res je, da prav pred sodiščem in pred upravnimi oblastmi bridko občutimo pomanjkanje spoznanja socijalističnega svetovnega nazora — in da bi za delavce bilo velikega pomena, če bi tudi naši pravniki razumeli in uvaževali ideje socijalizma. Ali — dokler delavci niso organizirani v trdnih organizacijah in dokler ne tvorijo

moč zase, ni niti misliti, da bi bilo drugače. Dokler so delavci privesek meščanskih strank in dokler jih miselno vodijo meščanski listi — je socijalizem le fantom.

Po mojem je treba začeti tam, kjer se je l. 1914 nehalo. Graditi krajevne organizacije — od vasi do vasi, zbirati delavce-socijaliste in kolportirati delavske socijalistične knjige, brošure in časnike.

Prvi pogoj vsakega socijalističnega pokreta je časopis, ki vzbuja, vzgaja in deluje sistematično — roko v roki — s političnim delom.

Drugi pogoj je gosto omrežje krajevnih organizacij, ki jih vodi v vsakem okraju srezko (okrajno) zaupništvo; okrajni (srezki) zaupniki pa so vodilni možje gibanja v oblasti.

Tretji pogoj je: oblastno tajništvo, ki ima voditi točno statistiko pristašev ter voditi korespondenco in dajati inicijativo.

Četrty pogoj je aktivnost gibanja. Ob vsaki priliki (n. pr. umor v parlamentu, eksodus KDK, nettunske konvencije, davčna vprašanja) je iti med delavce in precizirati socijalistično stališče. —

Boris Kristan (Paris):

Mednarodna zadružna banka

II.

Organizacija mednarodne zadružne banke

Ako se točno proučava položaj posameznih dežel — tedaj se vidi, da so zadružne organizacije, katere hočejo ohraniti svojo neodvisnost, primorane si ustanoviti lastno zadružno banko ali pa vsaj svoj bančni oddelek pri velenakupni zadrugi ali pa v krogu svoje zadružne zveze. Tok časa je potrdil, da je ta rešitev potrebna in pravilna.

Te zadružne banke obstojajo povsod tam, kjer se je zadružno gibanje dovolj ukoreninilo in razvilo; v Angliji, Nemčiji, v Franciji, v Švici, Belgiji, Češki, Avstriji, skandinavskih deželah, tudi pri nas imamo zadružne banke —; zelo močne zadružne banke obstojajo v sovjetski Rusiji, ki delujejo z državno pomočjo oziroma pod državnim pokroviteljstvom, i. t. d.; — v nekaterih deželah so to popolnoma avtonomne zadruge ali družbe, (družbe — radi akomodacije državne zakonodaje) v drugih pa samo oddelki velenakupnih zadrug.

Mednarodna zadružna banka bi lahko bila, če bi tudi ne vsebovala praktično vseh zadružnih ustanov, nekako središče vseh zadružnih bank in bi se tudi v glavnem opirala na iste v vseh deželah.

Lastniki (delničarji ali zadružniki) bi bile narodne* zadružne banke in one narodne velenakupne zadruge, ki so matice bančnih oddelkov. Sicer se pa ne smatra bistvenim vprašanjem ono, ki naj pojasni ali so lahko solastniki le zadružne banke posameznih držav, ali pa tudi ostala podjetja. Glavno je to, da bi ostala večina v rokah zadružnih bank oziroma zadrug kot nosilec ideje in pomena.

Zadružne banke in bančni oddelki ve-

Program obstoječe socijalistične politične stranke se bo potem na shodih in v časopisu lahko razpravljala — in če bo rezultat razprave, da ga je popolniti, se bo to zgodilo.

Jos. Kiteku sem hvaležen, da je načel tudi to vprašanje; pokazal je vsaj svoje zanimanje. „Pod lipo“ je pa prav storila, da je začela z diskuzijo. Več glav več ve.

lenakupnih zadrug bi delovali kot agenture mednarodne zadružne banke. Predvideva se tudi, da bi delovale kot afilacije oziroma expoziture državne narodne banke in njih podružnice; to bi prišlo do praktičnega udejstvovanja seveda le v onih državah, kjer država razume in sledi zadružnemu gibanju. Tako bi se lahko točno nadzorovala vsa mednarodna trgovina posameznih zadrug — ki bi bila tudi ob enem financirana po mednarodni zadružni banki.

Osnovni in obratni kapital tega zaveda bi se ustvaril na sledeč način, ki je sicer v praktičnem življenju pri nas še nepoznan, dočim je na Francoskem že praktično preizkušen. Vse zadružne banke in bančni oddelki ter ostale zainteresirane zadruge podpišejo takozvani garancijski kapital banke. Višina udeležbe bi se določila za posamezne zadruge z ozirom na njihovo stanje in promet. Mali del tega garancijskega kapitala bi se faktično tudi uplačal — kar bi tvorilo neke vrste obratni kapital. Višina tega vplačila bi se lahko odmerila po obstoječem francoskem vzorcu, ki znaša 10% garancijskega kapitala. Na ta način bi se seveda razlikovalo tudi obrestovanje; obrestovanje garancijskega (osnovnega) kapitala bi bilo zelo nizko ali pa bi bil ta kapital sploh brezobresten, dočim bi se pa obratni (vplačani) kapital obrestoval po fixno določenem odstotku, brez obzira na valovanje eventualnega dobička. Fixno določeni odstotek za obrestovanje obratnega kapitala se opravi na ta način, ako se kapital (vplačani) smatra kot dispozicijski fond garancijske glavnice. (Francoski vzorec obrestovanja: garancijska glavnica: 1/2% letno; obratna ali vplačana glavnica: 6% letno.) Obratni kapital smatran kot dispo-

* »Narodne« pomeni isto kot »ene države.«

zicijski fond garancijskega kapitala ima to prednost pred polno uplačano glavnico, da je zelo elastičen, ker se ga lahko zmanjšuje in veča brez vsakih večjih dogodkov v notranjem življenju zavoda, a fixno obrestovanje pa onemogoča oziroma omiljuje pretresljaj na trgu vrednotnih ali obveznih listih tega zavoda. Posebnost garancijskega kapitala leži pa v tem, da je lahko zelo velik z ozirom na obratni kapital — ter tako dvigne zaupanje do banke.

Eventuelni dobiček, pridobljen potom poslovanja mednarodne zadružne banke, bi se deloma pripisal zainteresiranim za drugam, višina bi se določila po višini sodeležbe; deloma bi se pa uporabil za povečanje rezerv, za nadaljnjo povečanje zavoda in ustanovitev novih mednarodnih zadružnih podjetij.

Vprašanje sedeža banke se smatra kot manj važno, ker bi tako in tako bila vsaka zadružna banka njena agentura. Vsekakor bi se pa morala izbrati dežela v sredini Evrope, predpogoj bi bila dežela z najugodnejšo zakonodajo s stališča zadružništva.

Uprava mednarodne zadružne banke bi se sestojala iz sosveta, sestojčega iz zastopnikov posameznih, zainteresiranih zadružnih podjetij — predvsem zadružnih bank in velenakupnih zadrug. Ta sosvet bi tudi obenem vodil vse notranje in zunanje poslovanje banke.

Predno se pa pojasni načrt delova-

nja mednarodne zadružne banke, se pa mora povdariti, da bi bila ustanovitev iste, kar je praktično popolnoma izvedljivo, nov mejnik v zgodovini mednarodnega združništva. Mednarodna trgovina potrebuje neobhodno v svojo korist, razmah in prospeh služečo mednarodno organizacijo. Vsi poskusi individualnega kapitalizma, da bi ustvaril enako organizacijo, so se razbili — kajti privatni interesi se križajo na mejah držav — na razliki narodov ter njih interesov. Zato je edino mogoče, da zadružno gibanje prinese mednarodnega posredovalca v svetovni trgovini, ker zadružništvo je mednarodno — ono ne pozna ne razlike v državah — niti v narodih. Večjo ugodnost bi imela mednarodna zadružna banka na svetovnem trgu, ker se ji ne bi bilo treba bati nezaupanja posameznih klientov — ali pa nezaupanja radi preprirov in mrženj šovinističnega nacionalizma — kajti ona bi bila tvorba zadružnega gibanja in zadružne solidarnosti vsega sveta.

Na tako zdravi bazi ustanovljen zavod bi imel vse predpogoje za uspeh ter tako služil v korist svetovnega gospodarskega ravnovesja. Bistvena razlika med mednarodno zadružno banko in individualnim kapitalizmom bi bila ta — da ima namen koristiti vsem — ne pa da bi služila močnejšemu v izkoriščevanje slabih — kar je cilj današnjega kapitalizma.

L I S T E K

Stjepan Radić

Hermann Wendel piše v A. Z. od 11. avg.:

Kdor je imel priložnost biti kedaj v družbi Stjepana Radića, se je čudil posebnemu spoštovanju, s katerim je njegovo spremstvo o njem govorilo. Nikoli ga niso nazivali g. Radić, ampak vedno le gospod predsednik. Tako je bilo, kot da se govori o poglavarju države, in ne o predsedniku „hrvatske kmetijske stranke“ — razumelo se je, da je to precej isto kot „predsednik Hrvaške“. Sedaj je predsednik mrtev...

Ko je Radić l. 1904 s pomočjo brata Ante-ja ustanovil hrvaško kmetijsko stranko, se je s tem začel nov oddelek v zgodovini Hrvatske. Vse dotdanje politične stranke so bile gosposke stranke, ki so porabljale kmetjsko ljudstvo kot glasovalno maso, v kolikor je imelo sploh volilno pravo. Takrat je bilo v posamezni vasi komaj 8—10 volilcev. Za vse čase je velika zgodovinska zasluga Radićeva, da je politično vzdramil do tedaj negibljivo maso na kmetih...

Ker je Radić moč, ki mu jo je dalo socijalno vzbujenje kmetijskega razreda, porabljal v službi

hrvatske misli, je postal evropska osebnost. Radić je bil v mnogih, zlasti v socijalnopolitičnih vprašanjih le precej reakcionaren; mislil je n. pr., da bo premagala nasprotje med kapitalom in delom izumirajoča hišna zadruga; tudi njegovo hrvaško državno pravo, na katerem je rad jahal v stoletju, ki je izvajalo pravo iz žive volje ljudstva, ne pa iz plesnivih pergamentov, je bilo nekaj, kar je že spadalo v reakcionarno staro šaro...

Trdno je stala za njim kmečka hrvaška množica, ki mu je spregledala vse njegove skoke v taktiki, ker mu je slepo verovala in ker ni imela nobene politične vzgoje... Radić je bil rekorder političnih izpreminjajočih se umetnikov. V dobi svojega političnega udejstvovanja je bil Radić vse, kar je le mogoče: republikanec in monarhist, oduševljen Habsburgovec in pristaš Karadjordjevičev, bard svetovne vojne, pacifist, navdušen oboževalec angleških liberalcev in ruskih sovjetov, zanikal je jugoslovensko državo in imel njene najvišje redove, bojkotiral je belgrajsko skupščino in bil aktivni minister — vse je šlo silno naglo, ali pri hrvatskih kmetih mu vse to ni škodovalo. Bili so njegovi. Oboževali so ga.

Kralj v Belgradu? Že, že!
 Stefan Radić pa v Zagrebu?
 Naj živi gosp. predsednik!

Nova Evropa objavlja o pokojniku štiri članke.

V enem (str. 141) piše urednik Čurčin med drugim:

Vsekakor je Stjepan Radić — iz stališča njegove politične osebnosti promatrano — umrl v pravem času. Na vrhuncu svoje popularnosti med svojim seljaškim narodom, ki ga je ljubil in za katerega je delal vse svoje življenje, uvaževan in priljubljen kot še noben kmečki tribun pred njim, je umrl v dobi, ko je prečanskim krajem že prišlo do grla sebično in neuvidevno gospodarjenje srbijskih profesionalnih politikov in umrl potem, ko sta bila pogubljena njegova najbližja tovariša in sodelavca v Narodni skupščini in umrl, kakor vse kaže, vsled rane, ki jo je prejel od tisti prilike... Umrl je kot narodov ljubljeneč in mučenik; in slava ter počaščenje mrtvemu sta seve izkazani visoko nad ono, kar bi mu zgodovina vpisala v njegovo dobro, če bi tekel po kaki sreči tok dogodkov po Ujedinjenju po drugi strugi in če bi prišli v upravi države takoj od začetka bolj v premoč pozitivnejši in konstruktivnejši elementi. S tem ne mislimo manjšati realne velike zasluge pokojnega Stjepana Radića, zlasti kot prijatelja in učitelja seljaštva. Hočemo le, da čim jače naglasimo škodljivo in nedržavniško zadržanje onih činiteljev, zlasti v Srbiji, ki so najbolj

krivi, da je v državi tako neuravnoteženo stanje, in ki to stanje še vedno drže...

V drugem razpravlja neki „L“: (str. 137):

Za seljaka je vsak nacijonalizem strupena laž. Kar more kmete konzervirati in katastrofalen način rešenja njih krize razvleči, odgoditi in popboljšati, sta religija in stanovstvo, duhovno in materialno, dobro kombinirano, pomešano, sestavljeno in vzvrščeno. V tem pravcu je deloval Stjepan Radić, in to tolmači njegovo popularnost. Kazume se, da je to samo palijativa, ker v borbi delavcem-kmetom in kmetom-gospodarjem, med gospodarjem in banko (kapitalističnim finacierjem, op. ur.) se bo razbilo i duševno i materialno na drobce.

Končno je z ozirom na seljaka posebno opozoriti na eno njegovo splošno lastnost. To je pasivna rezistencija — odpor atomov njegove duše in telesa. Brez posebne zavednosti, s sistemom ali proti tehnični organizaciji. Kmet ima prirojeno pasivno rezistenco, trdo kot kamen. Kakšne sile in moči so se že trudile, da podvržejo kmeta, in kaj so mogle nasilno storiti? Nič...! S kapitalizacijo človečanstva bo izginil kmet, ali zmagala bo splošna linija ljudskega razvoja, linija urejenega mravljinjaka... Seveda potem ne bo več razvoja. Bistveno pa je, da vsakdo pomaga k razvoju kolikor pač more. Pravi voditelj vodi narod v tem zmislu.

Naročnikom, prijateljem in čitateljem. Mnogi ste „Pod lipo“ naročili in ste do danes — pozabili plačati. Precej vas je, ki ste prejeli „Pod lipo“ na ogled, in ker jo niste vrnili, jo še prejemate — pozabite pa, da jo plačate... Tudi so mnogi, ki redno čitajo „Pod lipo“ in jo pohvalijo, da nudi mnogo dobrega in ugodnega čtiva. Ali ne bi bilo prav, da bi vi vsi prišli med plačujoče naročnike?

Tistim, ki bi radi sodelovali med „Podliparji“, pa čakajo na posebno vabilo, sporočamo, da je v krog Podliparjev povabljen vsakdo, ki more na kakršenkoli način sodelovati v smislu naših intencij.

III. občni zbor „Zveze delavskih žena in deklet“ v Ljubljani se vrši 14. oktobra t. l. Na dnevnem redu občnega zbora se nahajajo med drugim tudi sledeča za delavsko ženstvo važna vprašanja „Organizacija in tisk“, „Za svetovni mir“, „Kontrola porodov“, „Zaščita žene“ in „Zadružništvo“. Zveza je dosegla v štirih letih svojega obstoja že precej uspehov, ima že peto leto svoje glasilo „Ženskih list“ in 2000 članic. Upamo, da bodo delegantinke na občnem zboru kos svoji nalogi.

Prevodi iz „Pod lipe“. Pod naslovom „Z slovenačke radničke lirike“ prinaša 6. štev. sarajevskega delavskega lista za kulturo in šport „Snaga“ z dne 1. septembra t. l. dvojice srbohrvatskih prevodov pesmi iz „Pod lipe“. So to Damjanova (ne Ivan Molkova) „Moj otac“ („Moj oče“, gl. „Pod lipo“ št. 6!) in Ivan Molkova „Nezakonita mati“ („Nezakonska mati“ iz št. 7—8). Prevod prve ni posrečen, drugi prevod je dober. Prevajalec kakor tudi vir nista označena.

Nemški pesnik Klabund (pravo ime Alfred Henschke) je prošli mesec (avgusta) umrl v švicarskem sanatoriju Davos, star šele 38 let. Jetika. Še pred mesecem je izjavljal, da piše nov roman. Napisal je vsega krog 30 knjig. Kot pesnik je pel vse: od poulične popevke o hamburških prosti-

tutkah do najbolj liričnih ljubavnih, od socialno-satiričnih do bojnih himn. Prepesnil je nemškemu proletarijatu francosko karmanjolo, pesem franc. revolucionarjev, prevajal je za nemški teater kitajske drame, pisal drame (XYZ, Kredni krog, Goreča zemlja, drama iz revol. Rusije); v svojem 21. letu že je izdal svoje prve pesmi. Zlasti so mu uspeli prevodi iz stare kitajske lirike (Tu-Fu, Li-Tai-Po). Mnoge je uglasbil komponist Béla Reinitz, ki so izšle v ciklu „Rdeča pesem“. Priobčujemo eno pesem, prevedeno po Klabundovi prepesnitvi. Nemški proletarijat je izgubil ž njim človeka, ki mu je bil blizu. — M. K.

Klabund — Alfred Henschke

V starosti 38 let je umrl

14. avg. v zdravilišču Davosu na tuberkulozi eden najuglednejših mlajših nemških pesnikov Alfred Henschke, znan pod psevdonimom Klabund. Bil je posebna prikazen v sodobnem nemškem pesništvu, ne le kot eden njenih najpomembnejših liričnih, izoblikovalnih ter prevajalnih talentov, marveč tudi kot eden izmed že redkih pesnikov, ki tvorijo svoja dela neglede na „modno“ literaturo“ daleč proč od senzacijskih vplivov, v resnem boju za pesniško ustvarjanje in v odkritem hotenju, ki ne dovoljuje nikakih koncesij. Bil je vedno ves poln hrepenenja; izšel je iz Wedekindove šole. Prvi zvezek njegovih pesmi „Himmelsleiter“ je že poln ironije in nežnosti. Kmalu je izšla druga knjiga „Harfen-jule“, polna šal in zbadljivk. Več pa kot te pesmi, ki so izvirale iz zdravega zmisla za resničnostjo in bile prevejane s satirično šalo, so ga proslavile prepesnitve kitajske in japonske lirike. Najgloblje čustvovanje z orientalsko poezijo in mojstrsko znanje jezikov mu je omogočilo, da je prevedel najnežnejše kitajske pesmi z vsemi njih nijansami. „Dumpe Trommeln und berauschter Gong“, „Li-Tai-Pe“, „Das

Sinngedicht des persischen Zeitmachers" in „Das Blumenschiff" so najvažnejše njegove antologije kitajske, japonske in sploh orientalske lirike. Tudi kitajske in japonske drame je prirejal za nemško gledališče. Raimundovo gledališče je uprizorilo od teh dela „Kreidekreis", „Komödie", „Kirschblütenfest" in prepesnitev „Vaške šole" („Dorfschule") od pisatelja Takeda Izumo z velikim uspehom. Za gledališče je priredil tudi Rostandovega „Orliča" („Der junge Aar"). Napisal je tudi izvirno konverzacijsko komedijo „XYZ". Napisal je tudi več spisov v prozi, med njimi „Zgodovino svetovne literature v eni uri" in celo vrsto malih romanov. Roman „Brake", ki ima kot glavno osebo moža, ki združuje v sebi vsa nasprotja, je prav zanimiv. Mož naj bi bil Klabundov pesniški avtoportret. Med vojno se je v verzih boril proti vojni in bil je v Nemčiji skoro osamljen. Zadnje njegovo delo pa je simbolična drama „Die brennende Erde", simbol revolucionarne Rusije. — Trajna last nemške literature bodo pač ostali njegovi prevodi orientalske lirike, njegove prirodnostne in protivojne pesmi.

Proslava „Pesmi dela". Dva ducata ljudi je pred 60. leti pelo prvič „Pesem dela", nekaj sto ljudi ji je navdušeno ploskalo; 5000 pevcev jo je pa pelo 5. avgusta t. l. v ogromni dvorani v Pratru na Dunaju, 100.000 ljudi ji je pritrjevalo in pelo z njimi. In ne le to: ojačevalci glasov in radijo so jo raznašali po Dunaju in po svetu... To je napredek, to je razvoj. — Pri slavnosti, ki se je vršila ob tej priliki, je govoril o „Pesmi dela" in delavskem petju soc. poslanec Karl Leuthner. Pokazal je na tiho pesem, preprosto po besedilu in kompoziciji, ali navdajajočo slehernega, ki jo sliši z veliko mislijo in resnico, da „bod' delu čast!" Prireditvi sta prisostvovala tudi dr. Gustav Scheu, sin komponista, z ženo in otroci ter nečakinja Daisy, ki je prispela iz Londona in ki je hčerka komponistovega brata Andreja, prvega voditelja avstrijskega delavstva. — Spominske slavnosti so se vršile tudi na dunajskem pokopališču, kjer sta pokopana Josef Scheu in J. J. Zapf, ki je pesem zložil. (V zadnji številki je pomota. Besedilo je od Zapfa, ne pa od komponistovega brata Andreja). Tu so položili delegati avstrijske delavske pevske zveze okrožja Dunaj na grobove vence; pokojnikov se je spominjal Karl Katzen-schlager in pevci so zapeli še pesmi „Seltsames Wandern" in „Das Lied der Arbeit". — Na predvečer so pa priredili simmerinški delavci spominsko slavo v velikem Josef Scheuevem dvoru na Dunaju.

Balkanska konferenca Socijalistične Internacionale, ki bi se morala vršiti — kakor smo poročali v uvodniku zadnje naše številke — za časa III. Mednarodnega kongresa Socijalistične Internacionale začetkom avgusta v Bruslju, je bila na prošnjo bolgarske socialne demokracije na nedoločen čas preložena. Socijalnodemokratska stranka Bolgarske pravi, da bi v Bruslju vsled težke finančne in gospodarske krize, ki je nastala vsled potresa, ne mogla poslati delegacije ter „da

sedanji čas, ko so se na Bolgarskem (umor Protogoreval) ter v Jugoslaviji (20. junij!) poostrele razmere, ne bi bil ugoden za razprave o macedonskih manjšinah. Konferenca naj se vrši ob ugodnejšem času v kakem Balkanu bližje ležečem mestu."

Angleška priloga „Proletarca". Na nedavno se vršecem VII. zboru Jugoslovanske Socijalistične Zveze (J. S. Z.) v Chicagu, Ill. je bilo sklenjeno, da se začne tedniku „Proletarcu" prilagati enkrat na mesec angleško pisana priloga na 8 straneh, čim se zbere v to svrlo fond 500 dolarjev. Priloga je potrebna, da pride J. S. Z. v stik z mladino slovenskih ozir. jugoslovanskih staršev, ki je v Ameriki rojena, ker razume bolje angleško kot materinski jezik. Prva priloga je izšla 5. julija t. l. v številki 1086 l. XXIII. na 12 straneh. Ta številka obsega tudi zapisnik od VII. zbora J. S. Z., ki se je vršil od 19.—21. maja t. l. v Chicagu, Ill. Na ta zapisnik opozarjamo, ker je dokaz zavednosti in dela slovenskih socialistov onstran luže.

Zveze jugoslovanskih socialističnih pevskih zborov v Združenih državah nameravajo ustanoviti jugoslovanski socialisti. Za ustanovitev se je v principu izrekel VII. zbor J. S. Z. v Chicagu; bo odsek izobraževalne akcije J. S. Z. Lep napredek na kulturnem polju ameriškega delavstva.

Listnica uredništva. Vsled preoblega gradiva za to Tolstojevemu spomenu posvečeno številko je zaostalo precej gradiva tako članek A. Kobala (Chicago) „Krščanstvo in sužnost", dr. H. Tume o Stj. Radiču, članek o III. kongresu Socijalistične delavske Internacionale in drugega mnogo.

IVERI.

So časopisi, ki se vedno kregajo z resnico, Naš urednik je v svojstvu predsednika Zveze gospodarskih zadrug in člana izvršilnega odbora Velesejna reg. zadruge z oim. zavezo govoril ob priliki proslave 160 letnice Kmetijske družbe za Slovenijo. „Slovenec" z dne 2. sept. t. l. št. 200 poroča o tem tako-le:

„Oglasil se je vodja socialistov... ter se toplo zavzel za zadružno organizacije kmetijskih pridelkov, za zadružno organizirano kmetijstvo sploh. Zavrgel je torej tudi socialist idejo razrednosti proletarijata, idejo razrednosti kmeta, idejo kakršne koli diktature in se zavzel za zadružno organizirano življenje našega kmetijstva in našega naroda."

Zadrugar Anton Kristan je le naglašal, da je za kmeta res potrebna čim večja strokovna organizacija in čim intenzivnejše gospodarstvo, ali da je nujna tudi zadružna organizacija v svrhu nakupa, obdelovanja in prodaje, ki se je doslej izkazala kot najboljša pomoč proti izkoriščevanju. Priporočal je Kmetijski družbi, da pospešuje odslej vse bolj intenzivno kmetijsko zadružništvo, ki edino more pomagati malemu kmetu do boljše bodočnosti.

Vršac:

22. VII. S. K. Radnički, rezerva : S. K. Prirednik, rezerva 1 : 3 (1 : 2).

S. K. Grafičar (Beograd) : S. K. Radnički, Vršac 3 : 1 (1 : 1).

1. VII. S. K. Radnički, rezerva, Vršac : Arbeiter Sportklub „Viktoria“, rez., Vršac, rezerva 4 : 1 (1 : 0).

S. K. Radnički, Vršac : R. S. K. Borac, Beograd 7 : 3 (2 : 2).

26. VIII. S. K. Radnički, Vršac : Ilirija, Zemun 5 : 2 (2 : 1).

Arb. S. K. „Viktoria“, Vršac : „Obilič“, Beograd 5 : 3 (2 : 2).

Nele športno, nego tudi delavsko telovadno gibanje se zlasti v Sloveniji lepo razvija. Zveza

delavskih telovadnih Enot „Svobode“ je razvila svojo delavnost v vseh ozirih. Nastopi posameznih Enot se vrše neprestano: 24. junija v Guštanju, 1. julija v Mariboru in izlet Jeseničanov v Villach, 15. julija II. okrožni zlet v Studencih, 5. avgusta Trbovlje, 12. avgusta Glince, 19. avgusta Zagorje ob Savi, 26. avgusta Mežica, 2. septembra Jesenice in 16. septembra Zvezine tekme v Ljubljani. Tekme v Ljubljani bodo prve. Nobenega teh nastopov se ne udeleži le domača enota, vse bližnji prihitijo vedno v goste in tako širijo misel delavske telovadbe po vsej Sloveniji. — V glasilu Strokovne komisije „Delavcu“ je začel izhajati spis „Cilj in smer Delavske Telovadne Enote (DTE)“, ki izide tudi v ponatisu. Opozarjamo nanj vse, ki se za DTE zanimajo. — Za jesenske in zimske nastope ter za II. vaditeljski tečaj se Zveza že marljivo pripravlja.

Theodore Wendel, Strasbourg (Francija):

Naloge delavskega športnega in kulturnega gibanja

(Izvirni dopis — Konec)

Istočasno s pridobitvijo in vzgojo naših članov je treba vzgajati iste v bralce delavskih časopisov. Nadaljna naloga našega pokreta je, vplivati s pismenim in uštnim razjasnjevanjem v tej smeri, da spozna članstvo v meščanskem dnevnem, športnem in kulturnem časopisju sredstva, ki odtujujejo delavstvo od socijalistične ideje. To dejstvo naj bi povdarjal vsak delavski športnik med delavstvom. Nadaljni razvoj našega gibanja zahteva tu brezpogojno razširjenje poročanja v delavskem časopisju, da se bo s tem bolj kot doslej vzdrževala zveza z delavstvom. Tega — kar je danes sicer šele naloga bodočnosti — ne smemo nikdar izgubiti izpred oči. Treba se nam je ob vsaki priliki zavedati, da so nam potrebni za izgraditev socijalistične države samo zdravi in

življenja veseli proletarci.

Ni kulturni športni duh cilj v teh meščanskih organizacijah, temveč gojitev imperijalistične misli. Delavsko športno gibanje pa hrani v sebi duha, ki goji misel človekoljubja in ki noče izročiti ljudi pogubi. S športnim in kulturnim delom je treba ozdraviti mladino, ki je vedno veselo razpoložena za boj, na telesu in duhu. Treba jo je pripraviti na boje delavskega razreda, izločiti je treba iz nje misel na vojno in ji vsaditi misel na osvoboditev delavskega razreda.

S svojim pokretom dvigamo kulturni nivo delavstva do boljših življenjskih pogojev. Misel človečnosti, ki je ukoreninjena v socializmu bo pridobila potom nas novih moči in bo uresničila to, kar sem zapisal v uvodu teh vrstic.

Iz mednarodnega delavskega telovadnega in športnega gibanja

Socijalistična telesnovzgojna Internacionala je imela za časa delavskih telovadnih slavnosti in kongresa Socijalistične delavske Internacionale v Bruslju 7. avgusta svojo konferenco. Konferenca je odobrila poročila podana od glavnega tajnika sohr. Silabe in od tajnikov za baltske, severne in zapadne države. Nemška delavska telovadna in športna zveza je morala izključiti iz svoj sredine nekaj komunističnih članov, ki so pod krinko enotne fronte rušili in razdvajali doslej enotno gibanje. Okrožji Berlin in Halle sta bili razpuščeni in ustanovljeni sta bili novi okrožji. Kdor se bo udeležil moskovske Špartakijade, bo iz lipske Zveze izključen. Novi stiki so bili navezani v nekoliko krajih Sev. Amerike. Celotna situacija v Zvezah je dobra, organizacija se stalno utrjuje, propaganda za misel telesne vzgoje se pa vrši z izleti na prireditve drugih držav, z gostovanji nogometnih in hazenskih klubov ter z lahko-

atletičnimi tekmovanji. Za nadaljno delo za socijalistično vzgojo v Zvezah, ki spadajo k Internacionali, je bila izvoljena šestčlanska komisija. Nadalje se je razpravljalo o II. Mednarodni Delavski Olimpijadi, ki se vrši koncem julija ali začetkom avgusta l. 1931 na Dunaju. Pregledani so bili razni predlogi organizacijskega, finančnega in tehničnega značaja, o katerih bo končno sklepal V. kongres Internacionale, ki se vrši prihodnje leto v Pragi. V eksekutivo Internacionale, ki sestoji iz obeh predsednikov in tajnika, je bil kooptiran predsednik Mednarodnega tehničnega odbora in v ta zastopnik Mednarodne samaritanske službe. Pri raznem je bila sprejeta resolucija, da se čim bolj omeje tekmovanja z ruskimi moštvii, ako se popolnoma ne ukinejo. Konstatirano je bilo, da je litavska fašistična vlada razpustila v Kaunasu (Kovnu) mlado delavsko športno organizacijo, ki je imela 1000 članov. Pri-

hodnja konferenca se vrši začetkom prihodnjega leta ali v Bernu ali na Dunaju. Med zasedanjem je prišlo poročilo iz Finske o smrti prdsednika tamkajšnje Zveze sodr. Mikkola, ki je bil član odbora Internacionale. Predsednik sodr. Gellert se ga je s toplimi besedami spominjal.

Delavska telovadna in športna zveza v Nemčiji je imela od 22.—25. junija t. l. svoj kongres v Leipzigu v poslopiu lastne zvezine telovadne šole, ki je bila otvorjena 1. 1926. Kongres je bil glavno posvečen obračunanju s komunisti, ki rušijo enotnost Zveze. Sprejete so bile z veliko večino tri resolucije, ki obsojajo razdorno delo nemške komunistične stranke in Rdeče športne Internacionale v Moskvi, s katerimi se prekinjajo vsaki stiki tako z nemško komunistično stranko kot z vsemi njenimi sestavnimi deli ter s katerimi se napoveduje najostrejši boj vsem razdiračem. Iz tajniškega poročila posnemamo, da ima Zveza 6817 društev s 570.139 lani in 182.792 otroci, torej skupno 752.931 privržencev. Je in ostane najmočnejša zveza v Soc. tel. Internacionale, ne všteti, da poleg nje obstojajo v Nemčiji še samostojne zveze delavskih kolesarjev, težkih atletov, strelcev, šahistov, samaritanov in veslačev, ki imajo skupno tudi več kot 500.000 članov. V Zvezini šli se je vršilo od 1. aprila 1926 do 31. decembra 1927 — 46 telovadnih in športnih kurzov, iz katerih je izšlo 1308 vaditeljev in vaditeljic.

Švicarska delavska telovadna in športna zveza stalno narašča. V letu 1927 se je ustanovilo 32 novih društev in pridobilo 2227 novih članov. Skupno združuje Zveza 34.258 članov, ki se dele na 17.059 članov v 124 telovadnih društvih, na 2308 članov v 80 športnih društvih, na 2301 članic v 65 ženskih telovadnih društvih, na 244 moškega naraščaja v 37 oddelkih in 1846 moške in ženske dece in 172 mladinskih oddelkih. Sorazmerno s porastom članstva in društev v zvezi rase tudi telovadno in športno udejstvovanje.

„Prijetelji Prirode“. Delavska mednarodna turistična zveza „Prijetelji Prirode“ ima mnogoštevilne koče po celem svetu. Doslej jih je 336 in to v Avstriji 59, v Švici 42, v Nemčiji 210, v Českoslovaški 15, v Ameriki 4, v Franciji 3, v Madžarski in Poljski po eno. Na Nizozemskem je pa zgrajena cela poletna kolonija, ki sestoji iz 32 koč. — Od 210 koč v Nemčiji imajo mnogi prostora za na 100, nekatere celo za nad 300 oseb. Mnogo članov prebije po teh kočah cel svoj dopust.

IX. kongres „Prijeteljev prirode“ se vrši od 12.—19. avgusta t. l. v deželi prirodnih krasot in alpskih velikanov — Švici, in sicer v Zürichu. Udeleži se ga 1500 krajevnih skupin iz 16 držav in treh delov sveta, ki predstavljajo nad 200.000 delavskih turistov.

Iz Belgije. Neposredno po slavnostih v Bruslju (4.—6. avg. t. l.) bodo imeli belgijski delavski športniki nastop v mestu Liege in okolici. Prirejene bodo tam tudi namreč jubilejne zadruške proslave in v njih okvirju nastopijo delavski športniki pri plavalnih in lahkoatletičnih tekmah, pri kolesarskih dirkah, pri hazenih in grško-rimskem tekmovalju. Glavna točka športnih slavnosti bo pa mednarodna nogometna tekma.

Vaino Mikkola, predsednik finske delavske športne zveze (T. U. L.), je umrl začetkom avgusta v Helsinkah. Pljučnica je ugrabila tega še ne 40 let starega borca. Njegovo bogato komunalno in športno znanje, kakor tudi njegov odličen na-

stop sta mu prinesla spoštovanje tudi pri nasprot-nikih. Nikdar ni tajil svojega socijalističnega pre-pričanja. Načelstvu T. U. L. je pripadal Mikkola od Zvezine ustanovitve in na Zvezinem kongresu v l. 1927 je bil izvoljen za predsednika T. U. L. Kot predsednik socijalno-demokratske frakcije občinskih svetnikov v Helsingforsu si je Mikkola pridobil na komunalnem polju velike zasluge. Za mrtvim borcem žaluje mednarodno socijalistično delavstvo.

Delavska reprezentanca Avstrije : Delavski reprezentanci Nemčije 5 : 2. Nogometna tekma med zgoraj omenjenima reprezentancama je bila odigrana pred 10.000 gledalci 1. julija t. l. v Nürnbergu v korist Avstrijcem, ki so zlasti v drugem polčasu bili v znatni premoči.

Nemčija. Zveza nemških delavskih atletov bo zborovala od 7.—9. julija t. l. v Draždanah. Mogla se bo pobahati s 6000 novih članov! — O Binkoštih so imeli delavski kolesarji svoj tabor v Jeni (Thuringija). Udeležba je bila prav lepa — 5000 skupin, 251 okrajev in 22 žup je bilo na tej impozantni slavnosti udeleženih! V Jeni so imeli nemški sodrugi cele godbene zборе na kolesih!

Mednarodna komunistična Špartakijada se vrši v Moskvi od 12. do 22. avgusta t. l. Organizacijski odbor je poslal vabila na udeležbo skoro vsem v Socijalistični telesnovzgojni Internacionali včlanjenim zvezam — ali skoro vse so oficijelno udeležbo odklonili.

Češko-nemška delavska telovadna in športna zveza v Ustju nad Labo je kupila zvezin dom, v katerem bo namestila svoje osrednje pisarne in v njem bo uredila prostore za Zvezine telovadne kurze.

Svetovni kongres delavskih esperantistov se se pripravlja v dneh 14.—19. avgusta t. l. v Göteborgu.

Litva. Kakor na Finskem prevladuje tudi v Litvi lahka atletika. Pri zveznih tekmah je startalo 38 najboljših tekačev za prvenstvo v teku preko zaprek. Čas zmagovalca 28:078 na težkem terenu je mogoče nazvati za dober.

Avstrija. Delavska zveza (ASKÖ) je izvedla v dneh od 12. do 20. po celi Avstriji agitacijski teden za delavski šport. Uspeh je bil velik. Delovalo se je z nastopi vseh športnih panog, s predavanji na seji in s članki v strokovnih in političnih listih.

Linški delavski šahovski turnir. V Linzu se je vršil o Binkoštih velik delavski skupinski šahovski turnir, ki se ga je udeležilo po 12 igralcev okrožja Gornja Avstrija, okrožja Dunaj, skupine Favoriten in mesta Gera. Posebno ostra borba se je vršila med prvimi tremi moštv. V prvi rundi sta zmagala Gornja Avstrija nad Favoritnom z 8:4 ter okrožje Dunaj nad mestom Gera z 10:2. V drugi rundi sta remizirali obe dunajski moštvi 6:6, med tem ko je zmagala Gornja Avstrija z 8½:3½ nad Gero. Pri odločitvi je moglo okrožje Dunaj komaj zmagati s 6½:5½ nad Gornjo Avstrijo. V drugem boju je premagal Favoriten Gero z 8:4 točkami. Končno stanje je potemtakem: I. okrožje Dunaj z 2½ zmagama moštev in 22½ točkami; II. okrožje Gornja Avstrija z 2 zmagama in 22 točkami; III. skupina Favoriten z 1½ zmage in 18 točkami in končno IV. moštvo mesta Gera z 9½ točkami in brez zmage.